

УДК 338.46

Л. М. МАТРОСОВА

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри державних фінансів
Харківського інституту фінансів
Київського національного
торговельно-економічного університету
matrosova53@mail.ru

Л. В. ЄЧИНА

старший викладач кафедри
економічної теорії та міжнародної економіки
Харківського інституту фінансів
Київського національного
торговельно-економічного університету
L.Echina@bk.ru

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ПОСЛУГИ ЯК ЧИННИК ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто інтелектуальні послуги у контексті інноваційного розвитку економіки України. Надано трактування даного терміна різними дослідниками. Проаналізовано стан ринку інтелектуальних послуг. Запропоновано заходи щодо розвитку сектору інтелектуальних послуг як чинника зростання конкурентоспроможності економіки країни.

Ключові слова: сфера послуг, інтелектуальні послуги, «знаннємісткість», інноваційне зростання.

JEL Classification: L84, L85, D46.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток глобального постіндустріального (інформаційного) суспільства супроводжується кількісним і якісним

зростанням сфери послуг. Починаючи з 80-х рр. минулого століття, провідними локомотивами цього процесу стали науко- та інтелектуальноємні галузі, які передбачають інвестиції в людський капітал, прискорений розвиток і використання нематеріальних активів і нематеріального середовища діяльності господарюючих суб'єктів на різних ринках. За останні роки приріст зайнятості населення відбувається за рахунок сфери послуг у цілому. Це, у свою чергу, привело до появи нового типу економіки, орієнтованої на виробництво знань – «економіки знань», одним із сегментів якої стала поява і розвиток сектору інтелектуальних послуг. Цей сектор зазнав розповсюдження у розвинених країнах світу. В Україні на сектор інтелектуальних послуг також покладаються великі надії в плані структурної перебудови вітчизняної економіки та підвищення експортного потенціалу країни.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Відзначимо, що дослідження науковців та фахівців у сфері інтелектуальних послуг включають такі питання, як зміст, функції та основні види інтелектуальних послуг, визначення класифікаційних ознак інтелектуальних послуг, їх правове забезпечення, захист інтелектуальної власності тощо. Зазначені проблеми знаходяться у колі інтересів таких зарубіжних та українських вчених, як: Я. Кузьмінов, І. Березін, М. Дорошенко, В. Шапошников, Г. Гавриш, О. Марченко, О. Ярмач та ін. [1–16]. Зазначимо, що інтелектуальні послуги тісно перетинаються з такими поняттями, як сервісне обслуговування, інноваційні чинники, економіка знань, тобто вони пов'язані з новою сутнісною характеристикою сучасної економіки в цілому та сфери інтелектуальних послуг зокрема.

Формулювання цілей. Метою статті є аналіз ситуації у сфері інтелектуальних послуг та визначення заходів щодо розвитку цього сектору в Україні як чинника забезпечення інноваційної складової зростання економіки країни.

Виклад основного матеріалу. Як свідчить аналіз, за останні роки темпи зростання у сфері надання різноманітних послуг, у тому числі й інтелектуальних, перевищували аналогічні показники у сфері матеріального виробництва у країнах світу: Франції – у 2 рази, США та Німеччині – у 6 разів, Великій Британії – у 30 разів [2]. В Україні обсяг наданих інтелектуальних послуг з кожним роком теж збільшується. Так, у 2010 р. він збільшився у 10 разів у порівнянні з 2002 р. Це зростання відбулося в основному за рахунок розвитку сфери інформаційних технологій. Частка інтелектуальних послуг у загальному обсязі наданих послуг з кожним роком зростала: у 2002 р. вона складала 6,2%, 2005 р. – 8,4%, 2008 р. – 10,9%, 2009 р. – 11,7%, у 2010 р. – 11,9%. Значну роль у збільшенні частки інтелектуальних послуг, крім інформаційних технологій, відіграє також зростання обсягів діяльності у сфері консалтингових послуг: законодавчого права, бухгалтер-

ського обліку та аудиту, консультування з питань комерційної діяльності та управління. Надання інших видів інтелектуальних послуг за 2002–2010 рр. також збільшилося. Наприклад, послуги з діяльності у сфері інформатизації збільшилися у 13 разів, послуги з технічних випробувань та досліджень – у 7 разів, послуги з проведення розслідувань та забезпечення безпеки – майже у 9 разів [3].

Таким чином, можна стверджувати, що розвиток в Україні ринку інтелектуальних послуг свідчить про процес формування ринкової інфраструктури в цілому. На нашу думку, характерною рисою цього ринку в Україні є розвиток зазначених послуг переважно у великих містах: Києві, Харкові, Одесі, Дніпрі, де знаходяться ВНЗ, науково-дослідні центри, а також зосереджений науковий та інтелектуальний потенціал та відповідна інтелектуальна мережа. В той же час актуальним питанням є розповсюдження нових знань та інтелектуальних послуг, створення інфраструктури для надання різноманітних послуг на рівні регіонів України, що є запорукою зростання її соціально-економічного потенціалу. Зараз з точки зору ролі та прояву інноваційних чинників в економіці таких умов у регіонах не сформовано. Тому цей сегмент економіки не забезпечує науково-технічний/інноваційний розвиток вітчизняного виробництва, зростання рівня конкурентоспроможності країни.

Існуюча ситуація пов'язана з низкою невирішених проблем. Серед них можна зазначити питання теоретичного та практичного плану, а саме: невизначеність терміна «інтелектуальні послуги», відсутність єдиного трактування цього поняття, загальноприйнятої класифікації їх видів. Можна стверджувати, що специфічні прояви конкретних ознак економіки певної країни впливають на існуючі підходи до визначення та тлумачення цього поняття.

Відзначимо, що на даний час існує багато визначень терміна «інтелектуальні послуги». З одного боку, це пов'язано з тим, що сектор інтелектуальних послуг виник нещодавно й допоки мало вивчений. З другого – складнощі виникають у зв'язку з тим, що інтелектуальні послуги неможливо безпосередньо виміряти. Можна погодитися з думкою тих фахівців, які вважають, що знанемісткість – це властивість невідчутна, про неї можна судити лише за рядом непрямих ознак [3]. Це характеризує інтелектуальні послуги як сферу появи/запровадження нових знань у цілому. Розбіжності у трактуванні даного терміна впливають також на класифікаційні ознаки та види інтелектуальних послуг. Наприклад, В. О. Шапошников трактує інтелектуальні послуги як вид економічної діяльності, що пов'язаний з процесом виробництва і придбання нових знань, який базується на наукових дослідженнях та пов'язаний з консалтингом як діяльністю з надання замовнику цікавої та

актуальної для нього інформації, а також з експериментальними розробками як роботою, що спрямована на виробництво та/або удосконалення нових товарів або послуг, впровадження нових процесів і технологій [4]. О. В. Яр-мак відносить до цих послуг такі: послуги з охорони здоров'я, освітні послуги, консалтингові послуги, послуги з науково-технічного обслуговування [5].

Інші автори надають своє визначення інтелектуальних послуг. Тому зазначені послуги класифікуються вітчизняними і зарубіжними авторами на різні види та групи, виходячи з різних ознак: особливостей виробництва послуг, їх економічних функцій, кваліфікації виробників, величини і структури оплати праці тощо.

За думкою О. В. Яр-мак, інтелектуальні послуги – це професійні, персоніфіковані, індивідуалізовані чисті послуги, ресурсну основу та зміст яких складають спеціальні (професійні) знання і інформація, а результатом виступають вигоди споживача (індивідуума, фірм, суспільства) від їх засвоєння і використання в особистих, організаційних, підприємницьких, економічних, соціальних, духовних та інших цілях [5].

У свою чергу, Я. І. Кузьмінов визначає інтелектуальні послуги, також як і знання в цілому, як неоднорідні за своїм змістом. За критерієм особливостей виробництва до складу інтелектуальних послуг він відносить такі види діяльності: консультування (включаючи IT-консалтинг), аудит, юридичні послуги, маркетингові послуги, оціночну діяльність, довірче управління активами, технологічний і фінансовий аудит, рекрутинг, рекламу та PR, аналітичне обслуговування [6]. Таким чином, існують певні відмінності у підходах різних авторів до сутнісної характеристики інтелектуальних послуг. Як вважає О. В. Шаракіна, зазначені послуги в цілому поділяються на окремі в залежності від сфери діяльності підприємств та його розвитку на ринку. У свою чергу, вона відрізняє такі послуги:

1) для законодавчо-правового забезпечення економічної діяльності – телекомунікаційні послуги: передача податкової звітності по каналах зв'язку, щоб отримувати оновлення довідково-правових систем, оновлення програмного забезпечення для ведення бізнесу; робота з базами даних: облік і контроль за веденням бізнесу; правова, бухгалтерська і аудиторська діяльність: залучення професійних бухгалтерів і юристів на тимчасовій основі до виконання окремих робіт, проведення планового і позапланового аудиту підприємницької діяльності;

2) безпосередньо для здійснення господарської діяльності при ринковому позиціонуванні підприємств, адаптації до змін ринкової кон'юнктури, при виході на нові ринки збуту: видавничі послуги (друк буклетів, рекламних

листівок); послуги по обробці даних (маркетингові дослідження ринків, опитування громадської думки); виробництво програмного забезпечення і консалтинг; підтримка і ремонт офісного, бухгалтерського та комп'ютерного обладнання; наукові дослідження і розробки; рекламна діяльність; діяльність в області радіо і телебачення; діяльність з рекрутингу персоналу; архітектурна та інжинірингова діяльність і пов'язане з нею технічне консультування [7]. Згідно з Державним класифікатором товарів та послуг, до інтелектуальних послуг віднесено такі: діяльність у сфері права, бухгалтерського обліку та аудиту; консультування з питань комерційної діяльності та управління; діяльність у сфері інформатизації; діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії; технічні випробування та дослідження, проведення розслідувань та забезпечення безпеки; надання секретарських послуг та послуг з перекладу; послуги з фінансового посередництва; послуги у сфері освіти [8].

Іноді автори відносять до інтелектуальних послуг лише освітні послуги, послуги у сфері охорони здоров'я та ділові послуги (консалтинг). На думку цих авторів, такі послуги об'єднує те, що надання їх – це освітньо-орієнтована, наукоємна послугова діяльність. Роль окремих видів інтелектуальних послуг розрізняється також змістом знань та інформації, формою їхньої передачі господарюючим суб'єктам та отриманим результатом [9]. На наш погляд, освітні послуги серед інших інтелектуальних послуг є базовими, тому що вони є самостійним видом цих послуг, але й одночасно вони впливають на формування усіх інших інтелектуальних послуг. Роль освітніх послуг полягає у тому, що вони безпосередньо визначають інтелектуальний потенціал суспільства в цілому, окремої фірми/індивіда; сприяють накопиченню необхідних знань, навичок і компетенцій, стають вагомим чинником інноваційного розвитку країни.

Підвищення рівня освіти населення прямо впливає на динаміку економічного розвитку країни. Проведені ОЕСР дослідження показали, що збільшення середньостатистичного строку навчання жителів країни на один рік підвищує ВВП на 3–6% [10, с. 23]. Освітні послуги – це особливий інтелектуальний товар, який надається установою/компанією, що організує й здійснює процес навчання, а далі ця послуга отримується іншою стороною, яка може бути одночасно й учнем, і контролером якості послуги, і платником за неї.

Послуги з охорони здоров'я мають опосередкований характер, оскільки призначені для збереження і накопичення фізичної складової людського капіталу. В той же час новаторська, інноваційна діяльність у сфері наукових досліджень, впровадженні нових ліків, методів профілактики та лікування захворювань визначають послуги у сфері охорони здоров'я як безпосередньо

інтелектуальні послуги. Зміст консалтингових послуг складають специфічні знання та інформація у сфері економіки й управління, які надаються господарюючим суб'єктам у процесі їхнього консультування; результатом консалтингу є розв'язання конкретних проблем ведення бізнесу, підвищення його інновативності та рівня інноваційної активності. Консалтингове обслуговування, по-перше, забезпечує господарюючих суб'єктів специфічними знаннями та інформацією, необхідними для здійснення інновацій; по-друге, сприяє виявленню ринкового потенціалу інноваційних ідей і продуктів, їхньої комерціалізації.

Крім того, інтелектуальні послуги поділяються на такі, що спрямовані на особу, та такі, що надаються економічним системам. Серед інтелектуальних послуг економічним системам відокремлюються послуги щодо розвитку технологій та вдосконалення системи управління. Як правило, інтелектуальні послуги не передбачають великих капітальних витрат і використання некваліфікованої праці. Саме ці обставини дозволили виділити зі сфери послуг спеціальний сектор, який визначається у зарубіжних джерелах терміном *knowledge intensive services (KIS)*, який точніше перевести як «знаннємісткість послуги». Проте у вітчизняних публікаціях частіше використовується термін «інтелектуальні послуги».

Виходячи з визначень «послуги» й «інтелектуальний», можна сказати, що інтелектуальні послуги – це вид економічної діяльності, що пов'язаний з процесом виробництва і набуття нових знань. Через певні труднощі предметом для вивчення найчастіше стає навіть не весь сектор «знаннємістких послуг», а лише його частка, тобто так звані «знаннємісткі ділові послуги» (*knowledge – intensive business services – KIBS*), що призначені для споживання фірмами [11].

Дослідниками запропоновано п'ять основних ознак, які дозволяють віднести послуги до інтелектуальних [3].

1. Висока частка витрат на оплату праці і навчання персоналу в загальних витратах виробництва.

2. Тривалий термін адаптації молодих фахівців на новому місці роботи та необхідність додаткового навчання на робочому місці.

3. Неможливість точного розрахунку часу, необхідного для виконання роботи (консультаційного проекту), і включення в зв'язку з цим в договори з замовниками значного «резерву часу».

4. Необхідність тісної співпраці між замовником і виконавцем роботи у сфері інтелектуальних послуг протягом усього терміну виконання робіт.

5. Переважно індивідуальний характер послуг, низька частка стандартних продуктів у загальному обсязі виконуваних замовлень.

Особливе значення для поширення інтелектуальних послуг має їх відповідність міжнародним стандартам. Найбільш розробленими в цьому напрямі є міжнародні стандарти у сфері аудиту та контролю його якості [7]. Слід також зазначити, що відносно інтелектуальної послуги існує взаємодія двох виробників: першого – фірми, що надає послугу і використовує свій інтелектуальний ресурс; другого – споживача послуги, який використовує отриманий інформаційний ресурс на власні потреби.

Дослідження, що проводяться в галузі інтелектуальних послуг, традиційно поділяють послуги на три категорії: 1) стандартні (standard) – тобто однакові для всіх споживачів; 2) частково стандартизовані (partially customised) – це базовий варіант послуги, який адаптований до потреб конкретного клієнта; 3) повністю індивідуалізовані (bespoke) – це послуги, що розроблені під конкретного клієнта.

Стосовно співвідношення цих категорій послуг можна навести як приклад результати опитування, що було проведене з ініціативи Міністерства досліджень і технологій Німеччини (German Ministry for Research and Technology) серед 2900 фірм країни, які працюють у сфері надання послуг. Його результати довели, що в середньому 24% фірм виробляють тільки стандартні послуги, у 42% фірм стандартні послуги становлять понад дві третини обсягу виробництва і лише 17% фірм вказали, що на стандартні послуги припадає менше третини випуску продукції [12]. Можна зробити висновок, що специфічною рисою інтелектуальних послуг, яка відрізняє їх від інших, є високий ступінь індивідуалізації. Саме ця риса – часткова або повністю індивідуалізована – і є ознакою того, що послуга є інтелектуальною. Якщо ж послуга стає стандартизованою, вона втрачає свою специфіку і перестає бути інтелектуальною. Таким чином, як правило, інтелектуальна послуга не може бути типовою, її кожен раз треба розробляти наново і не можна надавати без адаптування до конкретних вимог і особливостей певного користувача. Зазначимо, що у сфері надання інтелектуальних послуг існує так званий «розподіл праці». Якщо мова йде про надання ділової інтелектуальної послуги, певна її частина може вироблятися власними силами та ресурсами компанії, враховуючи інформацію щодо своїх невирішених проблем; фірма – розробник послуги надає свій інтелектуальний ресурс, власні «know how», які можна віднести до інтелектуальної праці. Отже, клієнт стає «співрозробником» інтелектуальної послуги. Для замовника інтелектуальної послуги залучення фахівців відповідної кваліфікації є залученням відсутнього ресурсу на основі зовнішнього контракту, тобто аутсорсингу [13].

Проведений аналіз свідчить, що в Україні практика надання інтелектуальних послуг обмежується рядом складних факторів. Іноді компанії-споживачі

можуть надавати розробникам інтелектуальних послуг недостовірну/неповну інформацію, щоб уникнути витоку конфіденційної інформації. Мають місце також недобросовісна поведінка замовників, коли вони не дотримуються визначених умов найму працівників, зміна вимог до маркетингових кампаній в ході самої кампанії розробки інтелектуальної послуги тощо. Окрім цього, спостерігаються випадки відсутності ефективної реклами фірм, які надають інтелектуальні послуги; як правило, про їхнє існування більшість клієнтів дізнаються від своїх знайомих. Фірми – розробники інтелектуальних послуг теж інколи в рекламних цілях можуть перевищувати свої реальні можливості, тобто заявляти про послуги, які вони ще ніколи не надавали або які ще проходять стадію розробки. Інколи в таких фірмах бракує фахівців необхідної кваліфікації. Має місце також недостатня адаптація інтелектуальної послуги до особливостей та конкретних вимог клієнта, тобто фірма-розробник намагається надати замовнику стандартну послугу без урахування специфічних рис конкретної фірми (клієнта).

До чинників, які обмежують попит на інтелектуальні послуги, слід також віднести:

- складність супроводу послуги після її надання;
- нездатність швидкого сприйняття послуги через її високу знаннємісткість;
- складності у встановленні кінцевої ціни, причиною чого є асиметрія інформації на ринку інтелектуальних послуг;
- ступінь довіри до виробників послуг;
- потреби споживачів в інтелектуальних послугах більше залежать від їх доходів і співвідношення потенційної вигоди і витрат на такі послуги;
- ступінь розвитку державного контролю в різних сферах економічної діяльності та рівень корупції.

Достатньо складним питанням є визначення вартості інтелектуальних послуг, враховуючи їх відмінність та специфічні риси. Оскільки більшість проєктів мають індивідуальний характер, у них є безліч деталей і нюансів, вони вимагають тісної співпраці між виконавцем і замовником. На значну частину інтелектуальних послуг взагалі не існує стандартних розцінок. Початкові ціни калькулюються в дуже широкому діапазоні, де верхня межа може відрізнятися від нижньої на порядок. У цих умовах пряма цінова конкуренція не має сенсу. На перший план виходить конкуренція в області якості послуг, в якій чималу частку грає репутація компанії-виробника. За даними деяких авторів, ринкова вартість визначається як сума фактичних витрат на надання інтелектуальної послуги, з урахуванням коефіцієнта бренд-фактору, що враховує частину вартості інтелектуального потенціалу організації, що розробила послугу [14]. В умовах економіки, заснованої на знаннях, надання інтелектуаль-

них послуг як особливий вид діяльності вимагає висококваліфікованої праці. Якщо раніше ринок інтелектуальних послуг був частиною загального ринку послуг, то зараз він виділився в самостійний ринок, який має свої характерні риси і суттєво відрізняється від інших видів ринків.

Висновки. За останні роки сфера послуг в цілому набула статусу важливого джерела зростання валового внутрішнього продукту і споживача інтелектуальної праці, що підтверджує її значення в забезпеченні економічного зростання економіки країни на інноваційній основі. Оскільки сама інтелектуальна послуга визначається як «знаннємістка», вона передбачає вміння і можливість користуватися втіленням цих знань. Споживач такої послуги сам повинен відрізнятися інноваційністю та високим інтелектуальним потенціалом. В іншому випадку послуга не буде для нього корисною. Можна говорити про "несприятливість" (inappropriate) послуги. Наприклад, послуги з розробки сучасного програмного забезпечення не в змозі буде спожити власник застарілого процесора. Клієнт повинен також бути платоспроможним, щоб оплатити інтелектуальну послугу. Тому для стимулювання попиту на ринку інтелектуальних послуг слід забезпечити поєднання трьох чинників: «потреби», «платоспроможності» і «здібності до сприйняття». Розвиток ринку інтелектуальних послуг має дуже важливе значення для зростання рівня конкурентоспроможності економіки України. Оскільки його частка у ВВП країни ще є не достатньо високою, необхідно запровадження комплексу заходів з метою підвищення темпів зростання цього сектору економіки. Стабільний розвиток ринку інтелектуальних послуг створює надійні підстави для активізації творчої складової щодо інтелектуальної праці винахідників, запровадження у виробництво новітніх технологій та видів продукції, сучасних програмних продуктів тощо. У разі покращення ситуації з наданням інтелектуальних послуг в Україні можна очікувати зростання інноваційних чинників та впровадження знаннємісткої моделі економічного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Lovelock C. Services Marketing / Cristopher Lovelock, Jochen Wirtz. – Pearson Education, 2004. – 980 p.
2. Березин И. Богатство России интеллектом прирастать будет! / И. Березин, М. Дорошенко // Маркетинг PRO. – Окт. 2007. – № 10. – 8 с.
3. Гавриш Г. О. Аналіз ринку інтелектуальних послуг в Україні [Електронний ресурс] / Г. О. Гавриш // Ефективна економіка. – 2011. – № 12. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=868>.
4. Шапошников В. А. Интеллектуальные услуги как категория в системе маркетинга [Електронний ресурс] / В. А. Шапошников. – Режим доступу: cfin.ru/press/practical/2010-05/01.shtml.

5. Ярмач О. В. Інтелектуальні послуги як фактор інноваційного розвитку : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.01 / О. В. Ярмач. – Х., 2010. – 18 с.
6. Кузьминов Я. И. Россия: Формирование институтов новой экономики / Я. И. Кузьминов. – М. : Изд-во ГУ – ВШЭ, 2003. – 6 с.
7. Шаракина Е. В. Особенности спроса на интеллектуальные услуги [Електронний ресурс] / Е. В. Шаракина. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2014/Economics/14_170371.doc.htm.
8. Державний класифікатор продукції та послуг ДК 016-97 № 822 від 30.12.97 [Електронний ресурс] : Наказ Держстандарту України від 30 груд. 1997 р. № 822. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/FIN3381Z.html.
9. Ярмач О. В. Основні функції інтелектуальних послуг як чинника підвищення інноваційної активності підприємств / О. В. Ярмач, О. В. Бервено // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики : зб. наук. пр. ХІБС УБС НБУ. – Х. : ХІБС, 2008. – Вип. 2 (5). – С. 47–51.
10. Экономика знаний : кол. моногр. / Л. Г. Белова, В. П. Колесов, В. Л. Макаров и др. ; отв. ред. В. П. Колесов. – М. : ИНФРА-М., 2008. – 432 с.
11. Дорошенко М. Е. Интеллектуальные услуги сегодня и завтра / М. Е. Дорошенко // Форсайт. – 2007. – № 2 (2). – С. 35–45.
12. Tether V. C. Standardisation and Particularisation of Services: Evidence from Germany / V. C. Tether, C. Hipp, I. Miles // Research Policy. – 2001. – No 30. – pp. 1115–1138.
13. Knowledge and Technology Integration in Production and Services: Balancing Knowledge and Technology in Product and Service Life Cycle / V. Manik, L. M. Camarinha-Matos, H. Afsarmanesh (Eds.). – International Federation for Information Processing Series, vol. 101, 2002.
14. Gassmann O. Customer Integration in the Early Phase of the Innovation Process. Retrieved 21.06.2007 [Електронний ресурс] / O. Gassmann, C. Kausch, E. Enkel. – Режим доступу: <http://www.alexandria.unisg.ch/publications/17080>.
15. Петровская Е. В. Рыночная стоимость интеллектуальных услуг [Електронний ресурс] / Е. В. Петровская, В. П. Петровский // Креативная экономика. – 2011. – № 8 (56). – С. 10–18. – Режим доступу: <http://www.creativeconomy.ru/articles/3880>.
16. Марченко О. С. Національна інноваційна система як інтегратор знань / О. С. Марченко, О. В. Ярмач. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2012. – 212 с.

REFERENCES

1. Lovelock Christopher, Wirtz Jochen (2004) Services Marketing. Pearson Education.
2. Berezin I., Doroshenko M. (2007) Bogatstvo Rossii intellektom prirastat budet!. Marketing PRO. 10.
3. Havrysh H. O. (2011) Analiz rynku intelektualnykh posluh v Ukraini. Efektyvna ekonomika.12. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=868>.
4. Shaposhnikov V. A. (2010) Intellektualnyie uslugi kak kategoriya v sisteme marketinga. Retrieved from: cfin.ru/press/practical/2010-05/01.shtml.
5. Yarmak O. V. (2010) Intellektualni posluhy yak faktor innovatsiinoho rozvytku: avtoref. dys. na zdobuttia naukovoho stupenia kand. ekon. nauk: 08.00.01. Kh.
6. Kuzminov Ya. I. (2003) Rossiya: Formirovanie institutov novoy ekonomiki. M. Izd-vo GU – VShE.

7. Sharakina E. V. (2014) Osobennosti sprosа na intellektualnyie uslugi Retrieved from: http://www.rusnauka.com/15_NNM_2014/Economics/14_170371.doc.htm.
8. Derzhavnyi klasyfikator produktsii ta posluh DK 016-97 №822 vid 30.12.97. Nakaz Derzhstandartu Ukrainy vid 30 hrudnia 1997 r. N 822.
9. Yarmak O. V., Berveno O. V. (2008) Osnovni funktsii intellektualnykh posluh yak chynnyka pidvyshchennia innovatsiinoi aktyvnosti pidpriemstv. Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky: zbirnyk naukovykh prats KhIBS UBS NBU. Vypusk 2(5). Kharkiv. KhIBS. 47–51.
10. Belova L. G., Kolesov V. P., Makarov V. L. i dr (2008) Ekonomika znaniy: kol. monografiya. M. INFRA – M.
11. Doroshenko M. E. (2007) Intellektualnyie uslugi segodnya i zavtra. Forsayt. 2 (2). 35–45.
12. Tether B. C., Hipp C., Miles I. (2001) Standardisation and Particularisation of Services: Evidence from Germany. Research Policy. 30. 1115–1138.
13. Марнк V., Camarina-Matos L. M., Afsarmanesh H., (Eds.) (2002) Knowledge and Technology Integration in Production and Services: Balancing Knowledge and Technology in Product and Service Life Cycle. International Federation for Information Processing Series. Vol. 101.
14. Gassmann O., Kausch C., Enkel E. (2007) Customer Integration in the Early Phase of the Innovation Process. Retrieved from: <http://www.alexandria.unisg.ch/publications/17080>.
15. Petrovskaya E. V., Petrovskiy V. P. (2011) Ryinochnaya stoimost intellektualnykh uslug [Elektronniy resurs] / E. V. Petrovskaya // Kreativnaya ekonomika. 8 (56). 10–18.
16. Marchenko O. S., Yarmak O. V. Natsionalna innovatsiina systema yak intehrator znan. Kharkiv. VD «INZhEK».

Стаття надійшла до редакції 07.09.2016.

Л. Н. МАТРОСОВА

доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры государственных финансов Харьковского института финансов Киевского национального торгово-экономического университета

Л. В. ЕЧИНА

старший преподаватель кафедры экономической теории и международной экономики Харьковского института финансов Киевского национального торгово-экономического университета

ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫЕ УСЛУГИ КАК ФАКТОР ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ УКРАИНЫ

Рассмотрены интеллектуальные услуги в контексте инновационного развития экономики Украины. Представлена трактовка этого термина различными исследователями. Проанализировано состояние рынка интеллектуальных услуг. Предложены

средства развития сектора интеллектуальных услуг как фактора повышения конкурентоспособности экономики страны.

Ключевые слова: сфера услуг, интеллектуальные услуги, «знаниеемкость», инновационный рост.

L. M. MATROSOVA

Doctor of Sciences (Economics), professor, professor of the Department of Public Finance, Kharkiv institute of finance of Kyiv national university of trade and economics

L. V. YECHYNA

Senior lecturer of the Department of Economic Theory and International Economics, Kharkiv institute of finance of Kyiv national university of trade and economics

INTELLECTUAL SERVICES AS FACTOR OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF UKRAINIAN ECONOMY

Problem setting. Identification and analysis of modern trends on the market of intellectual services is an actual direction of theoretical justification of measures at the growth of level of innovative development of economy of Ukraine.

Recent research and publications analysis. Modern researches in the sphere of intellectual services includes the characteristics of the main types of intellectual services, their classification features, the questions on legal protection of intellectual property and etc. There is not found theoretical justification of the role of intellectual services as a factor of innovative development of economy and growth of competitiveness of the country.

Paper objective. The article's purpose is to analysis of the situation in the sphere of intellectual services and the substantiation of measures for the development of this sector in Ukraine as an important factor that will contribute to economic growth based on innovative principles.

Paper main body. The dynamic development of the global economy is characterized by the growth of the share of intellectual potential of developed countries in the world. The rapid development of the intellectual services sector is accompanied by an increase in the share of new technologies and science-intensive sphere of production, investment primarily in human capital and new spheres of employment, particularly in the information technology sector and variety of services. The updates of the structure of economics of developed countries on new technological and informational principles have provided them a leading position on the world market of high-tech products. In Ukraine the development of the intellectual services sector will also contribute to increase the investment attractiveness of the country, attraction of modern innovative technologies, growth of its export potential.

Conclusions of the research. The dissemination of new knowledge and intellectual services requires the creation of appropriate infrastructure for the development of a variety

of services at the level of regions of Ukraine, which is soil for the growth of their socio-economic potential. At present the favorable conditions for the manifestation of the innovative factors in the regions has not been created yet. Among the uncertain problems we will note, on the one hand, the theoretical uncertainty of the concept of «intellectual services», the lack of a general accepted classification of their types; on the other, the lack of attention by state institutions on issues of development of economy on innovative basis, and in respect of spread spectrum the provision of intellectual services. An important direction of improvement in the intellectual sphere is the improvement of the state support of its development, the growth of investment in human capital and modern innovative products that will increase the competitiveness of Ukraine's economy.

Short Abstract for an article

Abstract. The article considers development of the sphere of intellectual services from the point of view of maintenance of innovative growth of economy of Ukraine. The modern trends of development of market of intellectual services are analyzed. The article proves the necessity of implementation of measures for the development of the sphere of intellectual services as a factor of growth of competitiveness of Ukraine's economy.

Key words: the service sector, knowledge economy, intelligent services, innovative growth, the competitiveness of the economy.